

1 A bizonyítási teher

A holland eljárásjog az „aki valamilyen tényt állít, annak kell azt bizonyítania” elvén alapul. Ez azt jelenti, hogy a jogi célokból tényekre vagy jogokra hivatkozó személy viseli e tények vagy jogok bizonyításának terhet. Egyes esetekben azonban a bizonyítási teher különös jogszabályok vagy az észszerűség és tisztesség elve szerint eltérően alakul.

1.1 Melyek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok?

A polgári perrendtartás (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) 149–207. cikkében szereplő, bizonyítékokra vonatkozó törvényi szabályozást kell alkalmazni az idézéssel kapcsolatos eljárásokban és a petíciós eljárásokban, kivéve, ha az ügy jellege ezt nem teszi lehetővé. E szabályok nem kötelezőek az ideiglenes intézkedés iránti eljárásokban, és a bizonyítás általános szabályai nem automatikusan alkalmazandók a választottbíróági eljárásokban sem. A választottbíróági eljárásokban azonban a felek megegyezhetnek e szabályok alkalmazásában.

1.2 Vannak-e olyan szabályok, amelyek bizonyos tények tekintetében mentesítik a bizonyítási teher alól? Milyen esetekben? Lehetséges-e egy konkrét jogi vélelmet bizonyítással megdönteni?

Az egyik fél által állított, az ellenérdekű fél által nem (kellően) megcáfolt tényeket a bíróságnak bizonyítottként kell kezelnie. Ez alól léteznek azonban kivételek, azok a helyzetek, amelyekben ennek elfogadása olyan jogkövetkezmenyekkel járna, amelyek nem állnak a felek rendelkezésére. Ez esetben a bíróság bizonyítékot követelhet.

Nincs szükség az olyan tények vagy körülmények bizonyítására, amelyek köztudomásúak, vagy amelyek az általános tapasztalatokra vonatkozó szabályok részét képezik. Ezeket a bíróság attól függetlenül figyelembe veheti, hogy azok a felek hivatkoznak-e. A „köztudomású tények vagy körülmények” olyan tények vagy körülmények, amelyeket bármely átlagember ismer vagy ismerhet. Az „általános tapasztalatokra vonatkozó szabályok” olyan hétköznapi kapcsolatok, amelyeket mindenki ismer. Emellett nincs szükség azon tények bizonyítására sem, amelyeket a bíróság az eljárás során ismer meg – ezek az úgynevezett eljárási tények.

Jogszabály vélelmeket határozhat meg. Egyes tények vagy körülmények annyira valószínűnek minősülnek, hogy az arra hivatkozó fél nem köteles azok tekintetében (további) bizonyítékokkal szolgálni. A bíróság emellett az általános tapasztalatokra vonatkozó szabályokat is igénybe veheti ahhoz, hogy az előtte hivatkozott biztos tények alapján vélelmeket állítson fel. Ebben az esetben az ellenérdekű félnek nincs lehetősége a vélelem megdöntésére. Számos különös szabályozás alá eső ügy létezik. Ezekre néhány példa: a közúti közlekedési jogszabályok szerint az a járművezető, aki elüt egy kerékpárost vagy egy gyalogost, köteles a károkért kártérítést fizetni, kivéve, ha bizonyítani tudja, hogy a baleset elháríthatatlan külső okból következett be. Egy másik példa az az eset, amelyben a munkavállaló követel kártérítést, ha megállapítást nyer, hogy a kárt a munkavégzés során szenvedte el. Ebben az esetben a munkáltató köteles a kárt megtéríteni, kivéve, ha bizonyítani tudja, hogy a megkövetelt gondosság terén nem álltak fenn hiányosságok, vagy a kárt a munkavállaló szándékos cselekedete vagy tudatos gondatlansága okozta.

1.3 Milyen mértékben kell a bíróságnak meggyőződni valamely tényről ahhoz, hogy ítéletét e tény fennállására alapozza?

A bíróság – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – szabadon értékelheti a rendelkezésére álló bizonyítékokat. Ezen eltérő rendelkezés a bizonyítékok meggyőző súlyú bizonyító erejével kapcsolatos szabályokat érinti. Meggyőző bizonyítékok esetén a bíróság köteles bizonyos formájú bizonyítékokat valóságnak elfogadni, vagy legalább figyelembe venni azok értékét. Ez esetben is lehetséges azonban azok cáfolata.

A bíróság a határozatát kizárólag olyan tényekre alapozhatja, amelyek kellő mértékben megfelelnek a bizonyítási szabályoknak.

2 A bizonyításfelvétel

2.1 A bizonyításfelvétel minden esetben valamelyik fél kérelmére történik, vagy bizonyos esetekben a bíró maga is kezdeményezheti azt?

Egyes esetekben (könyvvizsgálat, tanúvallomás) a felek valamelyikének indítványára a bíróság a másik félre hárítja a bizonyítási kötelezettséggel. A bíróság ezt hivatalból, saját kezdeményezésre is megteheti.

Ehhez hasonlóan a bíróság a felek valamelyikének indítványára vagy hivatalból elrendelheti szakértői jelentés készítését, illetve valamely helyszíni megtekintését vagy megvizsgálását. A szakértőt a bíróság jelöli ki, a szakértő a bíróság számára készíti el jelentését, és a bíróság az, amely lefolytatja a helyszíni vizsgálatokat. A felek kötelesek segítséget nyújtani a szakértői jelentés elkészítéséhez.

A felek mind a szakértői jelentések, mind a helyszíni vizsgálatok esetében jogosultak álláspontjaik ismertetésére és indítványok előterjesztésére.

2.2 Ha a bíróság helyt ad a fél bizonyításfelvételre vonatkozó kérelmének, mik a következő lépések?

Az a fél, akit a bíróság feljogosít bizonyíték bemutatására, vagy akinek a bizonyítási terhet viselnie kell, köteles az állított tényekre és/vagy körülményekre vonatkozó bizonyítékok szolgáltatására. Az ellenérdekű fél – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – mindig nyújthat be ellenbizonyítékot.

2.3 Mely esetben utasíthatja el a bíróság a fél bizonyításfelvételre irányuló kérelmét?

A bíróság nem fogadja el a bizonyítékot, ha az az ügyben nem releváns, nem kellően részletes (túl általános), határidőn túl kerül benyújtásra (megkésétt) vagy jelentéktelen. A benyújtott bizonyítékot nem lehet annak feltételezett eredménye alapján figyelmen kívül hagyni.

2.4 Milyen bizonyítási eszközök léteznek?

Hollandiában a szabad bizonyítás elve érvényesül, vagyis főszabály szerint bizonyítékot – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – bármilyen megfelelő formában be lehet nyújtani. A jogszabály meghatározza a bizonyítékok egyes formáit (nem kimerítő jellegű lista):

közjegyzői okiratok és ítéletek;

könyvvizsgálat, nyilvántartások és dokumentumok vizsgálata;

tanúvallomások;

szakértők hivatalos vagy szóbeli jelentései; valamint

helyszíni vizsgálatok és helyszínek felkeresése.

2.5 Milyen módon vehető fel a tanúk vallomása, és különbözik-e ez a szakértő tanúk meghallgatásától? Melyek az írásbeli bizonyítékok és a szakértői jelentések/vélemények benyújtásának szabályai?

A tanúvallomást a jogszabályban meghatározott esetekben lehet elfogadni, és azt a felek valamelyikének indítványára vagy hivatalból rendelheti el a bíróság. A felek szintén tehetnek vallomást tanúként (lásd a lenti 3. pontot). Amennyiben vallomástételre kerül sor, a felek szólítják a tanúkat.

A bizonyíték bemutatása tanúvallomás formájában történik. Annak felvételére szóbeli vallomásként, a bíróság ülésén kerül sor. A tanúvallomás kizárólag akkor fogadható el bizonyítékként, ha olyan tényekre vonatkozik, amelyekről a tanú személyes ismeretekkel rendelkezik. A tanúvallomás bemutatását kérelmező fél számára akkor teszik ezt lehetővé, ha a bizonyítandó tények ellentmondásosak, és ez segítheti az ügy eldöntését.

A szakértők a felek valamelyikének indítványára vagy a bíróság saját kezdeményezésére nyújthatnak be írásbeli vagy szóbeli jelentéseket (a polgári perrendtartás 194. cikke). Írásbeli jelentés esetén a bíróság határidőt szab annak benyújtására. Szóbeli jelentés esetén a szakértő a tárgyalásra kitűzött napon adja elő a bizonyítékot.

2.6 Van-e olyan bizonyítási mód, amely erősebb a többinél?

Különbséget kell tenni a meggyőző és a nem meggyőző bizonyítékok között. Meggyőző bizonyíték esetében a bíróság köteles valósan elismerni a bizonyíték tartalmát vagy elismerni az adott bizonyíték jogszabályban meghatározott bizonyító erejét. Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a meggyőző bizonyítékkal szemben is lehetőség van ellenbizonyításra. Meggyőző bizonyítékok például a hiteles közjegyzői okiratok és a büntetőbíróságok által hozott ítéletek. A bíróság szabadon állapíthatja meg a nem meggyőző bizonyítékok bizonyító erejét.

2.7 Van-e kötelezően előírt bizonyítási mód egyes tények bizonyítására?

Egyes esetekben meghatározott dokumentumok teljes bizonyító erejű bizonyítéknak minősülnek. Bizonyos esetekben a dokumentumok elengedhetetlenek egyes jogok létrejöttéhez. Erre példa a házassági szerződés vagy a végrendelet. A közjegyző által készített házassági szerződés vagy végrendelet fennállását közjegyzői okirat benyújtásával lehet bizonyítani. Pótvégrendelet is szolgálhat bizonyítékként. A pótvégrendelet olyan kézzel írott, keltezett és aláírt dokumentum, amely az örökhatályú végakaratát tartalmazza. E végakarat vonatkozhat többek között ruházat, személyes tárgyak, ékszerek, konkrét háztartási tárgyak és meghatározott könyvek örökül hagyására (a polgári törvénykönyv [*Burgerlijk Wetboek*] 97. cikke). A pótvégrendeletet nem kell közjegyzői okirattal hitelesíteni.

2.8 Kötelezi-e a jog a tanúkat a vallomástételre?

Főszabály szerint bárki, akit jogszabály vallomás megtételére szólít fel, köteles azt megtenni. A kötelezettség a tárgyaláson való megjelenésre és a bíróság előtt a megkövetelt nyilatkozatok igazsághoz hű megtételére irányul.

2.9 Milyen esetben tagadhatják meg a vallomástételt?

Bizonyos esetekben lehetőség van a vallomástételi kötelezettség alóli mentesülésre.

A vallomástétel alól elsősorban a felek közeli hozzátartozói mentesülhetnek. Ezek közé tartoznak a felek (volt) házastársai vagy (volt) bejegyzett élettársai, a felek vér szerinti vagy házassággal szerzett rokonai vagy e személyek házastársa vagy bejegyzett élettársa a második ágig – szülők, gyermekek, nagyszülők, unokák, valamint testvérek.

A tanúk emellett akkor is hivatkozhatnak a mentesülésre, ha a konkrét kérdés megválaszolásával a tanú saját magával, vérrokonával vagy házassággal szerzett rokonával felmenői vagy leszármazói ágon, illetve oldalági rokonával második vagy harmadik ágig, e személy (volt) házastársával vagy (volt) bejegyzett élettársával szembeni büntetőeljárás megindítását kockáztatná (a polgári perrendtartás 165. cikkének (3) bekezdése).

Emellett szakmai alapon is lehetőség van mentesülésre. Ez azokat a személyeket illeti meg, akik hivatásuk, foglalkozásuk vagy egyéb státuszuk (papok, orvosok, ügyvédek és közjegyzők) folytán fennálló megkülönböztetett kapcsolataik miatt kötelesek titoktartásra.

2.10 Alkalmazható-e szankció a tanúskodást megtagadó személlyel szemben, illetőleg a személy kényszeríthető-e a vallomástételre?

Amennyiben a tanút tértivevényes levélben megidézik a tárgyalásra, és azon nem jelenik meg, a bíróság az érintett fél kérelmére kítűzhet egy időpontot, amelyre a tanút meg kell idézni (bírói végrehajtó által végzett szolgáltatás). Amennyiben a tanú ekkor sem jelenik meg, a bíróság elrendelheti, hogy őt a rendőrség vezesse a bíróság elé. Amennyiben a tanú megjelenik, de megtagadja a vallomástételt, az érintett fél kérheti a bíróságtól, hogy a tanút a bíróság megsértése miatt tartóztassák le. A kérelmező félnek kell ezt követően megfizetnie az előzetes letartóztatás költségeit. A bíróság csak akkor rendeli el a letartóztatást, ha úgy véli, hogy az az igazság felderítésére tekintettel indokolt.

2.11 Van-e olyan személy, akitől nem szerezhető be tanúvallomás?

Alapvetően minden személy köteles vallomást tenni, kivéve azokat, akik mentesülésre jogosultak (lásd a 2.9. kérdésre adott választ).

2.12 Mi a bíró és a felek szerepe a tanú kihallgatásában? Milyen feltételekkel tehető tanúvallomás videokonferencia útján vagy egyéb technikai eszközök segítségével?

A tanúkat a bíróság hallgatja meg és kérdezi ki. A bíróság a tanúkat az azonos tárgyalásra beidézett, vallomást még nem tett többi tanú jelenléte nélkül hallgatja meg, kivéve a felek tanúskodása esetén. A felek és ügyvédek szintén tehetnek fel kérdéseket a tanúknak. A bíróság hivatalból vagy a felek valamelyikének indítványára szembesítheti a tanúkat egymással vagy a felekkel. A tanú vallomástételét követően a bíróság tehet fel kérdéseket a feleknek és a felek egymástól is kérdezhetnek.

A holland bizonyítási szabályok nem tartalmaznak különös rendelkezéseket a videokonferenciára vonatkozóan. A holland jog nem zárja ki ezt az eljárást, és nem merülnek fel különös nehézségek a videokonferencia lefolytatása során. Erről a bíróság dönt.

3 A bizonyítékok értékelése

3.1 Ha az egyik fél nem jogszerűen szerezte be a bizonyítékokat, vonatkozik-e valamilyen korlátozás a bíróságra az ítélethozatallal kapcsolatban?

A jogellenes bizonyítékokat jogellenesen megszerzett és jogellenesen felhasznált bizonyítékokra lehet felosztani. Amennyiben a bizonyítékot jogellenesen szerezték, ez nem jelenti azt, hogy annak felhasználása is minden esetben jogellenes. Minden esetben a bíróság jogosult annak eldöntésére, hogy a bizonyítékot jogellenesnek kell-e tekinteni.

3.2 Ha félként veszek részt az ügyben, bizonyítéknak számít-e a nyilatkozatom?

Lehetséges az ügyben a felek meghallgatása, de az általuk tett nyilatkozatok nem minősülnek a tanúként meghallgatott fél mellett szóló bizonyítéknak, kivéve, ha a vallomástétel célja egyéb, nem teljes körű bizonyítékok pontosítása (a polgári perrendtartás 164. cikkének (2) bekezdése).

Utolsó frissítés: 01/10/2019

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.